

פרק א – הבנה והבנה

בפרק זה יופיעו טקסט בהיקף של כ-750 מילים והיצג גרפי (טבלאות, גרפים, תרשימים ועוד). הטקסט בפרק זה הוא בדרך כלל מידעי, כלומר טקסט שמטרתו להעביר מידע, להציג עובדות, תופעות ונתונים ולהסביר את הקשרים ביניהם.

שלבי עבודה

1. בדקו את פרטי תעודת הזהות של הטקסט (כותרת, שם הכותב, תאריך, מסגרת הכתיבה).
2. קראו את השאלות לצורך הפקת מידע אודות הטקסט.
3. קראו את הטקסט קריאה מעמיקה: הדגישו מילות, מילים ומשפטים חשובים וכתבו רכיבי תוכן ורכיבי מבנה לצד כל פסקה.
רכיבי מבנה – רכיבים קבועים (אינם משתנים) כגון: תופעה, בעיה, פתרון, יתרון, חיסרון, דוגמה, שאלה, נימוק, הסבר, מסקנה ועוד.
רכיבי תוכן – רכיבים משתנים בהתאם לתוכנו של הטקסט, הרעיון המרכזי בפסקה.
4. ענו על השאלות.

מבנה לוגי של טקסט

כדי להבין טוב יותר את הטקסט עליכם לחשוף את המבנה הלוגי שלו. המבנה הלוגי הוא הדרך שבה כותב המאמר בונה את הטקסט.

אנו מבחינים בשישה מבנים לוגיים עיקריים:

- א. בעיה ופתרון
- ב. סיבה ותוצאה
- ג. הכללה ופירוט
- ד. השוואה
- ה. היבטים
- ו. רצף כרונולוגי

לאחר שתגלו את המבנה הלוגי של הטקסט, תוכלו להבין את הסדר, את הארגון ואת ההיגיון של הטקסט. הבנה זו תעזור לכם לקלוט ביתר קלות את הרעיונות שמציג הכותב, להבין אותם, לזכור אותם, לענות על השאלות, וכמובן – לסכם את הטקסט.

א. מבנה לוגי: בעיה ופתרון

כאשר טקסט בנוי סביב היסוד המארגן "בעיה ופתרון" הוא יציג את היחסים שבין הבעיה לבין הפתרון ויהיה בנוי על פי הדגם שלפניכם:

תיאור הבעיה

ניתוח הבעיה: הצגת גורמים לבעיה, דוגמאות, הסברים, השלכות

הצגת פתרונות אפשריים או דרכים להתמודדות עם הבעיה

דוגמה לרכיבי תוכן בטקסט שבנוי סביב יסוד מארגן "בעיה ופתרון":

כחלק מאלולן

תיאור הבעיה: שכבת האוזון מגנה על הצומח ועל החי על פני כדור הארץ, מפני שהיא חוסמת את הקרינה האולטרה-סגולה שמקורה בקרינת השמש. בעשרות השנים האחרונות נפגעה באופן מדאיג שכבת האוזון וכמות מוגברת של קרינה אולטרה-סגולה מגיעה לכדור הארץ ופוגעת בבריאות האדם, בבעלי החיים ובצמחייה.

ניתוח הבעיה:

- הסבר על חשיבותה של שכבת האוזון.
- הצגת הגורמים לבעיה: אורח חיים מתועש, שימוש בחומרים המכילים תרכובות כימיות מסוכנות.
- דוגמאות לשימוש בחומרים מסוכנים.
- השלכות בקרב בני אדם ובעלי חיים, שינויי אקלים קיצוניים, רמות קרינה גבוהות.

הצגת פתרונות אפשריים:

- הצטרפות לאמנה בין-לאומית שאוסרת על שימוש בחומרים הפוגעים בשכבת האוזון.
- מניעת ייצור ושיווק מוצרים שמכילים חומרים פוגעים.
- העלאת מודעות בקרב הצרכנים כדי למנוע קנייה של מוצרים פוגעים.

ב. מבנה לוגי: סיבה ותוצאה

כאשר טקסט בנוי סביב היסוד המארגן "סיבה ותוצאה" הוא יציג את היחסים שבין הסיבה לבין תופעה מסוימת ויהיה בנוי על פי הדגם שלפניכם:

תיאור התופעה

הצגת הגורמים לתופעה

הצגת התוצאות או ההשלכות הנובעות מהבעיה

דוגמה לרכיבי תוכן בטקסט שבנוי סביב יסוד מארגן "סיבה ותוצאה":

אוו"גים בסכנה חיים

תיאור התופעה: מספר הלווייתנים פחת בצורה משמעותית ומדאיגה, וקיימת סכנה של ממש שמינים שלמים של לווייתנים ייכחדו.

הצגת הגורמים:

- ציד הלווייתנים שוב נמצא בעלייה, זאת בשל מדינות שממשיכות לצוד בניגוד להסכמים בין-לאומיים ומתרצות את מעשיהן כ"מחקר מדעי", אולם למעשה מוכרות את בשר הלווייתנים במחירים גבוהים בשוקי העולם השונים.
- זיהום הימים והאוקיינוסים ממשיך באמצעות אשפה המושלכת למים, בעיקר אריזות פלסטיק, והלווייתנים לעתים תופסים את האשפה כמזון.
- הזרמת ביוב ושפכים למים.
- יצירת רעשים ימיים שמקורם בפעולות צבאיות, בפעולות מחקר בקרקעית הים ובפעולות בנייה ימיות.

הצגת התוצאה:

אוכלוסיית מרבית הלווייתנים הגדולים הידלדלה משמעותית, עדי כדי כך ש-28 מינים של לווייתנים נמצאים בסכנת הכחדה. עובדה זו פוגעת בשרשרת המזון, שבה הלווייתנים הם טורפי-על.

ג. מבנה לוגי: הכללה ופירוט

כאשר טקסט בנוי סביב היסוד המארגן "הכללה ופירוט" הוא יציג את היחסים שבין הסיבה לבין תופעה מסוימת ויהיה בנוי על פי הדגם שלפניכם:
הצגת היגד ראשי, הכללה או קביעה כללית

דוגמה לרכיבי תוכן בטקסט שבנוי סביב יסוד מארגן "הכללה ופירוט":

רפואה אלטרנטיבית

הצגת הקביעה המכלילה: רפואה אלטרנטיבית היא טיפול רפואי שאינו תוצאה של מחקר מדעי. רוב ענפי הרפואה האלטרנטיבית הגיעו אלינו ממזרח אסיה – הודו וסין, אך קיימות גם שיטות ריפוי כמו הומיאופתיה וארומתרפיה, שמקורן ביבשת אירופה. שיטות ריפוי אלה אינן מתיימרות לשמש תחליף לרפואה הקונבנציונלית, אלא להוסיף עליה ולהשלים אותה, לכן מכנים אותה גם בשם רפואה משלימה.

פירוט שיטות הטיפול האלטרנטיביות:

- אקופונקטורה (דיקור סיני): שיטת ריפוי עתיקה שפותחה בסין. בשיטה זו מחדירים מחטים דקות מאוד בנקודות ספציפיות בגוף, כדי לשפר את הבריאות.
- שיאצו: שיטת ריפוי באמצעות מגע האצבעות. המטפלים לוחצים בנקודות מסוימות על הגוף החולה, המשחררות אנרגיה ויוצרות איזון בגוף.
- הומיאופתיה: שיטת ריפוי שבה החולה נוטל תרופות ללא חומרים כימיים פעילים, אלא תרופות המורכבות מחומרים ומצמחים טבעיים, אשר מדוללים עד לרמה שבה כמות החומר אפסית.

ד. מבנה לוגי: השוואה

כאשר טקסט בנוי סביב היסוד המארגן "השוואה" הוא ישווה לפחות בין שני פריטים: רעיונות, דעות, תופעות וכו' כדי למצוא את הדומה ואת השונה ביניהם.
הטקסט המשווה יהיה בנוי על פי הדגם שלפניכם:

הצגת הפריטים המשווים: התבחינים להשוואה, מטרת ההשוואה

הצגת הדומה והשונה או הצגת נימוקים בעד ונגד

הצגת המסקנות העולות מתוך ההשוואה

דוגמה לרכיבי תוכן בטקסט שבנוי סביב יסוד מארגן "השוואה":

צ'ולגה פגייטסבאג בישראל

הצגת הפריטים המשווים: הטקסט ישווה בין החיים העירוניים לבין החיים בקיבוץ. תבחיני ההשוואה: שוויון ושיתוף, אידיאולוגיה ודאגה לחלשים.

הצגת הדומה והשונה:

- שוויון ושיתוף: החיים בקיבוץ מאופיינים בשוויון ובשיתוף בין חברי הקיבוץ. השוויון והשיתוף באים לידי ביטוי בתחומי חיים רבים: עבודה משותפת, כספים משותפים, עזרה הדדית וחלוקה שוויונית בנטל, לעומת זאת החיים העירוניים אינם מתאפיינים בשיתוף ובשוויון, אלא כל אדם אחראי לחייו הפרטיים בלבד: הוא קובע לבד, מתמודד לבד ואחראי לבד לגורלו.
- אידיאולוגיה: חברי הקיבוץ שותפים לאותה דרך אידיאולוגית, כלומר כולם תומכים באותה מפלגה ושותפים לדרך פוליטית אחת, לעומת זאת התושבים העירוניים אינם שותפים לאותה דרך פוליטית, אלא כל אחד בוחר את דרכו.
- דאגה לחלשים: החלשים בקיבוץ נהנים מעזרה שוטפת ומתמיכה רצופה, לעומת זאת תושבי העיר נדרשים לדאוג לעצמם, החברה סביבם אינה מבטיחה להם עזרה ותמיכה.

הצגת המסקנות העולות מתוך ההשוואה: מתוך ההשוואה עולה כי ההתיישבות הקיבוצית, המאופיינת בעיקר בערכי שוויון ושיתוף, שונה עד מאוד מצורת ההתיישבות העירונית, המאופיינת בעיקר בדאגה של הפרט לעצמו.

ה. מבנה לוגי: היבטים

כאשר טקסט בנוי סביב היסוד המארגן "היבטים" הוא יציג את הנושא, את התופעה או את הבעיה ואחר כך יתמקד בשלושה-ארבעה היבטים של הנושא, התופעה או הבעיה. הטקסט יהיה בנוי על פי הדגם שלפניכם:

הצגת הנושא / התופעה / הבעיה

הצגת היבטים שונים

הצגת מסקנה

דוגמה לרכיבי תוכן בטקסט שבנוי סביב יסוד מארגן "היבטים":

כנייה ירוקה

הצגת הנושא: בנייה ירוקה היא בנייה חכמה, שמטרתה להקנות לדיירי המבנה איכות חיים וסביבה בריאה יותר, תוך צמצום ההשפעה הסביבתית הכוללת של תהליך הבנייה והשימוש במבנה.

היבטים שונים:

- היבט כלכלי: בנייה ירוקה היא בנייה חסכונית: עלויות התפעול זולות יותר, בידוד המבנה טוב יותר, יש חיסכון באנרגיה, ולכן חשבון החשמל שנשלם יהיה זול יותר.
- היבט סביבתי: בנייה ירוקה מתחשבת במשאבי הטבע, ומשתמשים בה רק במוצרים שהם נוחים לשימוש ואינם פוגעים בסביבה. באמצעות הבנייה הירוקה נקטין את כמות פסולת הבניין ונצליח להקטין את צריכת המים ואת פליטת הפחמן הדו חמצני.
- היבט בריאותי: בנייה ירוקה יוצרת סביבה בריאה יותר, איכות האוויר שאנו נושמים טובה יותר, ובאמצעותה נהיה חשופים פחות לנזקי הרעש הסביבתי.

מסקנה: כדי לשמור על הסביבה שבה אנו חיים עלינו לעבור לבנייה ירוקה. כבר הוכח כי בנייה ירוקה טובה מועילה מבחינות רבות, ועל מדינת ישראל לעודד קבלנים ובונים פרטיים לבנות בהתאם לתקן הישראלי לבנייה ירוקה.

1. מבנה לוגי: רצף כרונולוגי

כאשר טקסט בנוי סביב היסוד המארגן "רצף כרונולוגי" הוא יציג את הנושא ואחר כך יסקור את שלבי ההתפתחות של הנושא, וכאשר הוא עוסק בתהליך יתוארו השלבים בתהליך. הטקסט יהיה בנוי על פי הדגם שלפניכם:

הצגת הנושא / התופעה / הבעיה

שלב א

שלב ב

שלב ג

דוגמה לרכיבי תוכן בטקסט שבנוי סביב יסוד מארגן "רצף כרונולוגי":

הגשת הנושא

הצגת הנושא: המחשב האישי הוא המכשיר האלקטרוני המתוחכם ביותר שנועד לשימוש אישי. המחשב מסייע לנו למלא את משימותינו בעבודה, בלימודים ובתחומי חיים אחרים.

שלב א: הפריצה של המחשב האישי החלה באמצע שנות השבעים, עד אז המחשבים היו מפלצות גדולות בסדר גודל של מקרר, הם שקלו בהתאם ועלו עשרות, מאות ואלפי דולרים.

שלב ב: באמצע שנות השמונים החלה התפשטות רחבה מאוד של המחשבים האישיים. בתקופה זו המחשבים הפכו זולים וקטנים, מיועדים לתפוצה ביתית המונית. עוצמתם, מהירותם ואפשרויות התקשורת שלהם הפכה אותם מכלי משחק לכלי חיוני בכל אחד מתחומי החיים.

שלב ג: כיום אנשים התרגלו לכל היתרונות שמאפשר המחשב האישי, ורובם אינם יכולים להתנהל בלעדיו.

לכידות/קוהרנטיות

לכידות היא אחד הסימנים החשובים המעידים על כך שהטקסט שלפניכם תקין וכתוב היטב. טקסט לכיד הוא טקסט שכל חלקיו, כלומר כל המשפטים שבו, מתאימים ושייכים לנושא המרכזי הנדון בו. מכאן שלכל טקסט נושא מרכזי אחד.

קישוריות

הקישוריות היא אחד העניינים המרכזיים בתהליך הניתוח המבני של הטקסט. הקישוריות באה לידי ביטוי באמצעי הקישור והם: מילות קישור, אזכורים ומקדמי ארגון. כדי שחלקי הטקסט לא יהיו מנותקים זה מזה, משתמש הכותב בקישוריות, הוא מצליח "להדביק" בין החלקים השונים ויוצר רצף טקסטואלי בין צירופי המילים, בין המשפטים ובין הפסקות.

א. מילות קישור

מילות הקישור הופכות את הטקסט מרצף מקרי של משפטים לטקסט בעל משמעות. מילות הקישור יכולות להופיע בין פסקה לפסקה, בין המשפטים בתוך הפסקה ובין המילים בתוך המשפט. כאשר תקראו את הטקסט, סמנו את מילות הקישור שבו, כיוון שהן יכולות לעזור לכם להבין את הטקסט. מילות הקישור הן התמרורים שלנו. גם כאשר תכתבו טקסט עליכם להיות מודעים למילות הקישור ולהשתמש בהן.

	המטרה	הקשר הלוגי	מילות הקישור
1.	להוסיף או להפחית מידע	הוספה או הפחתה וצירוף	ו, וכן, גם, אף, כמו כן, יתר על כן, זאת ועוד, נוסף על כך, מלבד, הרי, פרט ל, למעט, חוץ מ...
2.	להדגים	הדגמה	למשל, כגון, לדוגמה
3.	להדגיש	הדגשה	אכן, בייחוד, במיוחד, וודאי, ראוי לציין, יש להדגיש, ללא ספק
4.	לתת הסבר, להבהיר	הבהרה/הסברה	כלומר, זאת אומרת, דהיינו, במילים אחרות
5.	להציג סיבה או לנמק	סיבה	כי, מפני ש..., מכיוון ש..., היות ש..., מאחר ש..., בגלל, עקב, מפאת, הודות ל..., בזכות, בשל, משום ש..., הואיל ו..., מחמת ה..., שהרי
6.	להציג תוצאה	תוצאה	לכן, על כן, כתוצאה מכך, אם כן, אפוא, משום כך, אי לכך, עקב כך, בשל כך
7.	להציג מטרה	תכלית/ מטרה	כדי ש..., לשם כך, במטרה ל..., על מנת, לתכלית זו
8.	לתאר באיזה סדר התרחשו הדברים	זמן וסדר	כש, כאשר, לפי, עד ש..., מאז, תחילה, לאחר זאת, לאחר מכן, אחר כך, בינתיים, לפי שעה, לעולם, בטרם, כל זמן ש..., לאחרונה, בזמן האחרון, כעבור
9.	להשוות	השוואה	כמו, כפי ש..., כשם ש..., כך גם, בדומה ל..., לעומת זאת, ואילו
10.	להציג התנגדות	ניגוד	אבל, אולם, אך, אלא, בניגוד ל, בניגוד לכך, להיפך, מצד אחד... מצד אחר, מחד גיסא... מאידך גיסא, בעוד ש..., ו (ו הניגוד), אמנם
11.	להציג עניין המנוגד לצפוי	ויתור (בניגוד למצופה)	למרות ה..., למרות כל זאת, אף על פי ש, אף ש, על אף ש, בכל אופן, עם זאת, חרף ואפילו, גם אם
12.	להציג תנאי קיים או בטל (בלתי אפשרי למימוש)	תנאי	אם, בתנאי ש..., אילו, לו, לולא, אלמלא
13.	להציג אפשרויות אחרות	ברירה	או, לא..., אלא
14.	לסכם ¹	סיכום	לסיכום, סיכומי של דבר, מכל האמור אפשר לומר
15.	להסיק מסקנות	מסקנה	מכל האמור אפשר להסיק ש, מכל האמור נובע ש, מתברר אם כן ש, נראה כי, ראינו אפוא

ב. אזכורים = החזרות בטקסט

האזכור הוא סוג של סימן קישוריות ולכידות של טקסט. באמצעות האזכור הכותבים יכולים להתייחס לאדם, לחפץ, למושג או למצב שהוזכרו קודם או יוזכרו מאוחר יותר מבלי להזכיר שוב את שמם המפורש, זאת כדי להימנע מחזרות רבות על אותה מילה בטקסט. באמצעות האזכורים, החזרות בטקסט, יכולים הקוראים לעקוב אחרי הרצף הלוגי בטקסט.

1 סיכום – חזרה בקצרה על הנאמר לעיל.
מסקנה – רעיון חדש, שנובע מהנאמר לעיל.

ג. מקדמי ארגון

מקדמי ארגון הם כלי נוסף ליצירת קישוריות בטקסט. באמצעות מקדמי הארגון מצהיר הכותב על כוונות הכתיבה שלו.

דוגמות:

עד כאן דנו ב... ועכשיו נעבור ל..., ראשית..., שנית..., והחשוב מכול..., לדוגמה..., להלן הגורמים העיקריים ל..., מטרת המאמר היא..., הטענה היא..., לסיום..., חשוב להדגיש..., ראוי לציין ש..., מעניין במיוחד...

כתיבת תשובה

א. הבנת המטלה

בזמן קריאת השאלות עליכם לבדוק את המטלה שלפניכם מהבחינות הבאות:

(1) **סוג השאלה** – קיימות שאלות מסוגים שונים:

- שאלת נכון/ לא נכון
- שאלת רב-ברירה – שאלה המכילה בדרך כלל ארבע תשובות ורק אחת מהן נכונה.
- שאלה פתוחה קצרה – שאלה המתייחסת למידע ממוקד או לפרט מסוים.
- שאלה פתוחה רחבה – שאלה המתייחסת לקטע מידע רחב.

(2) **מורכבות השאלה** – מכמה סעיפים מורכבת המטלה שלפניכם?

האם התשובה כתובה בטקסט? אם לא, מה יש לעשות? (לפרש על סמך הכתוב בטקסט, להסיק מסקנות, להעריך או לבקר).

(3) **רמת לשון** – האם אתם מבינים את כל המילים שמופיעות במטלה?

(4) **מילות השאלה** – סמנו את מילות השאלה ובדקו אם אתם מבינים את משמעותן.

מילת השאלה	תוכן התשובה
מי? מה?	התייחסות לנושא שעליו מדובר
מאיין? איפה? היכן? לאן?	התייחסות למקום
מתי?	התייחסות לזמן
למה? מדוע? מאיזו סיבה?	התייחסות לגורם/לסיבה
לשם מה? לאיזו מטרה?	התייחסות לתכלית/מטרה
איך? כיצד? באיזה אופן?	התייחסות לדרך, לשיטה, לאופן
כמה? באיזו מידה?	התייחסות לכמות

(5) **מילות ההוראה** – סמנו את מילות ההוראה ובדקו אם אתם מבינים את משמעותן.

משמעות	מילת ההוראה
יש להביא הוכחות, ציטוטים לטענה, לקביעה, לתופעה, לבעיה וכו'.	בסס
יש להציג בהרחבה את הטענה, הקביעה, התופעה, הבעיה וכו', מכמה זוויות ראייה, כגון: יתרונות וחסרונות; תחומים שונים: כלכלי, חברתי, תרבותי ועוד.	דון
יש לכתוב את משמעות המילה, המושג, הצירוף.	הגדר
יש להביא דוגמות לטענה, לקביעה, לתופעה, לבעיה וכו' (מומלץ להביא דוגמות מגוונות מתחומים שונים).	הזגם
יש להביא הוכחות / ראיות רלוונטיות כדי לאשר טענה, קביעה.	הוכח
יש לפרש את הכתוב במילים אחרות, כך שיהיה מובן וברור.	הסבר
יש לשער את ערכה של הבעיה, התופעה וכו'.	הערך
יש לערוך היכרות עם הבעיה, התופעה, הטענה, הקביעה וכו' (לכתוב עליה בהרחבה).	הצג
יש לבחון את הדומה ואת השונה בין שני דברים או יותר בעלי מכנה משותף על סמך תבחינים (קריטריונים).	השווה
יש לכתוב את דעתכם על טענה, קביעה, החלטה, המלצה וכו'.	חווה דעתך
יש לחלק את הנתונים לקבוצות על סמך מכנה משותף ביניהם (מומלץ באמצעות טבלה).	מיין
יש לכתוב (לקבוע) את כמות העובדות, הגורמים וכו' (על פי דרישות המשימה).	מנה
יש להביא נימוקים לטענה, לקביעה, לבעיה, לתופעה וכו'.	נמק
יש להתייחס לנושא, לטענה, לבעיה, לתופעה וכו' על כל חלקיה.	נתח
יש לכתוב את כל הפרטים הקשורים לתופעה, לבעיה, לטענה וכו'.	פרט
יש להתייחס לכל הדברים מבלי לפרט אותם.	ציין
יש להסביר בהרחבה על הבעיה, על התופעה, על הטענה, על הקביעה וכו'.	תאר

(6) **ממד ההבנה של השאלה** –

- **איתור מידע** – בסוג שאלות אלו אתם נדרשים לאתר את המידע בתוך הטקסט. לעתים מפנות השאלות לשורה או לפסקה בקטע, ולעתים עליכם לזהות את השורה או את הפסקה הרלוונטית.
- **פרשנות והיסק** – שאלות אלו עוסקות בדברים שאינם מוצהרים או מפורשים בטקסט כמו: נושא הטקסט, מטרת הכותב, יחסים בין חלקי הטקסט, ביטויים ומילים זו משמעות.
- **הערכה וביקורת** – שאלות אלו דורשות מכם לנהל דיאלוג עם הטקסט, להעריך אותו ולהביע את דעתכם האישית ואת השקפתכם לגבי תוכן הטקסט, מטרת הטקסט, מבנה הטקסט וסגנונו. חשוב להדגיש כי לשאלות מסוג זה יכולה להיות יותר מתשובה אחת, שהרי לא לכולנו דעות זהות, לכן חשוב מאוד להציג דעה **מנומקת**. הנימוק יכול להתבסס על מידע הלקוח מתוך הטקסט או על היגיון וטעם אישיים (בהתאם לדרישות השאלה).

מבנה התשובה:

פתיחה – אני תומך ב... / מתנגד ל... / מסתייג מ... _____
גוף – נימוקים לחיזוק עמדתי מהמאמר, לא מהמאמר ומשילוב של שניהם
(בהתאם להוראות השאלה)

טיפים:

- (1) הציגו שלושה נימוקים.
- (2) השתמשו בקשר של ויתור (אף על פי ש...) כדי להציג באמצעותו את העמדה האחרת על מנת לשלול אותה, וכך לחזק את עמדתכם.

דוגמה לשאלה

יש הטוענים, כי יש להימנע מאכילת שוקולד. האם אתם מסכימים עם טענה זו? נמקו את דבריכם.

תשובה

אינני מסכימה עם הטענה, כי יש להימנע מאכילת שוקולד. אף על פי שרבים טוענים כי שוקולד אינו בריא, משום שהוא מכיל קופאין, הוא מכיל מעט קופאין והרבה חומר ממריץ. נוסף על כך השוקולד יעיל בהפסקת שיעול בצורה טבעית, אף יותר מתרופה. וגם אם שוקולד ממכר הוא מסייע בשיכוך כאבים ומשפר את מצב-הרוח.

2. כתיבת התשובה

לאחר שהבנתם את המטלה שלפניכם אתה יכולים לתכנן את כתיבת התשובה, כלומר: **מבנה התשובה יהיה בהתאם למטלה (השאלה).**

שימו לב: הקפידו להשתמש במילות קישור המתאימות למבנה המטלה (השוואה, סיבה ותוצאה, הסתייגות ועוד).

תשובה כהלכה מתמקדת בעיקרה של השאלה, והיא חייבת לכלול לפחות משפט אחד שלם. בכתיבת תשובה רחבה עליכם לשלוף את המידע מהטקסט הנתון, לסכם אותו, לעבד אותו ולנסח אותו כתשובה ממוקדת על השאלה.

(1) **מבנה התשובה:**

א. פתיח – מציג את נושא השאלה.

ב. גוף התשובה – מתייחס לכל אחת ממילות ההוראה ומילות השאלה, תוך כדי שימוש במילות קישור מתאימות.

(2) **לשון התשובה:**

א. שימוש בסימני פיסוק.

ב. שימוש במשלב לשוני בינוני-גבוה.

השוואה

אנו משווים שני דברים או יותר שיש ביניהם מכנה משותף, כגון: עברית ואנגלית (שפות), יהדות ואסלאם (דתות), ארצות הברית וצרפת (מדינות) ועוד.
 לצורך השוואה עליכם לקבוע קריטריונים (תבחינים). הקריטריונים הם הכללה/היגדי על.
שימו לב: דומה ושונה אינם קריטריונים.

דוגמה לטבלת השוואה:

שתי דתות מרכזיות בישראל: יהדות ואסלאם

תבחינים/קריטריונים	נושא א: יהדות	נושא ב: אסלאם
מבשר הדת	משה	מוחמד
בית התפילה	בית כנסת	מסגד
סמל דתי	מגן דוד	חצי סהר
אחוז באוכלוסייה	85%	15%

מילוי הטבלה

כדי למלא את הטבלה כראוי, עליכם לאתר מידע מתאים לקריטריון שהצגתם, לאחזר אותו ולארגן אותו במקום המתאים לו בטבלה.
 בשלב מילוי הטבלה הקפידו על ניסוח הדומה לכתיבת כותרות תוכן, כלומר: מלאו את הטבלה בתמציתיות.
 בעת הצורך השתמשו בשמות פעולה (קריאה, החלטה...) ולא בשמות פועל (לקרוא, להחליט...).

תפקידם הרטורי של סימני פיסוק

לסימני הפיסוק יש פעמים רבות גם תפקיד רטורי, בעיקר בטקסט טיעוני/ ביקורתי/ מגמתי, אך גם בטקסטים טעוני רגש, שהרי באמצעות סימני הפיסוק אפשר להביע רגשות ועמדות.

הסימן	התפקיד
מירכאות "....."	1) ציטוט / מובאה / דיבור ישיר שר האוצר טען: "יש להגדיל את הצמיחה".
	2) לשון סגיי נהור / לשון הפוכה / אירוניה ממש "חכם" אתה.
	3) מושג / כינוי / שם העיתון "קול השרון" יוצא לאור בכל שבוע. העולם הוא "כפר גלובלי" אחד. עינו של "האח הגדול" פקוחה.

הסימן	התפקיד
מירכאות "....."	<p>(4) מטפורה / ביטוי שלא במשמעות המקורית (ביטוי מושאל) זהו ה"מפתח" לפתרון הבעיה.</p> <p>(5) סלנג/ לשון הדיבור זו הייתה מסיבה "פיצוץ".</p>
סוגריים (.....)	<p>(1) הערת אגב/ מאמר מוסגר הרעיונות שהועלו (בניגוד לרצוני) היו טובים.</p> <p>(2) הסבר/ תרגום/ פירוש ענה על השאלות שלפניך (מספר הנקודות רשום בסוף השאלה).</p> <p>(3) הדגמה/ פירוט בתקופת השלטון של הבריטים בארץ (1920-1948)</p> <p>(4) מראי מקום בראשית ברא אלוהים את השמים ואת הארץ (בראשית א 1)</p>
קו מפריד-.....	<p>(1) אחרי חלק ייחוד הטקסט - כדאי לקרוא אותו.</p> <p>(2) לפני פירוט או הסבר השחקנים - חיים לוי, מילי כהן - לא איחרו להגיע.</p> <p>(3) הסגר ניצחון הקבוצה - לשמחתי הרבה - מבטיח עלייה לשלב הבא.</p> <p>(4) במקום אוגד העולם - עגול.</p> <p>(5) במשפט חסר במקום מילה המובנת מההקשר אנחנו מתאמצים ללמוד, והוא - לעבוד.</p>
נקודתיים	<p>(1) לפני ציטוט/ דיבור ישיר שר האוצר טען: "יש להגדיל את הצמיחה".</p> <p>(2) לפני פירוט או הסבר חברי המשלחת: ראש הממשלה, שר החוץ ושר האוצר הגיעו אמש.</p>
שלוש נקודות ...	<p>(1) קיטוע מחשבה אני, בניגוד אליך, חושב ש... בעצם אני לא יודע מה התשובה לבעיה.</p> <p>(2) אירוניה/ לגלוג בטח... אני לא מאמין לך...</p>
סימן קריאה !	<p>(1) סימני קריאה רבים מביעים התפעלות, השתוממות אני לא מאמין !!!</p> <p>(2) החלטיות אין ספק שזו הדרך!</p>
סימן שאלה ?	<p>(1) שאלה/ בעיה האם יש לך רעיון חדש?</p>

כתיבת סיכום

סיכום הוא צומת שבו נפגשות הקריאה, והכתיבה. הוא תהליך הכרוך בשינוי, בשכתוב של טקסט נתון לכדי טקסט אחר.

בבחינת הבגרות תתבקשו לכתוב **סיכום רגיל** – סיכום הכולל את כל פרטי הטקסט או **סיכום בורר** – סיכום הכולל רק חלק מפרטי הטקסט, לפי הנחיות השאלה.

מבנה הסיכום

פתיחה – מכילה את שם הטקסט, את שם הכותב, פועל המביע את הרעיון המרכזי של המאמר והרעיון המרכזי של המאמר.

דוגמה: המאמר "_____ " שנכתב על ידי/שמעובד על ידי _____
מציג/ דן/ משווה/ עוסק/ טוען/ מוכיח/ מתאר... _____.

גוף הסיכום – מכיל את רכיבי התוכן המרכזיים/העיקריים של המאמר.

שלבים לכתיבת הסיכום:

1. פענוח המטלה (כשעליכם לכתוב סיכום בורר, אך אם עליכם לכתוב סיכום רגיל, תצטרכו להחליט מהם הרעיונות המרכזיים במאמר).
2. הוצאת הרעיונות הרלוונטיים מתוך המאמר לכל אחד ממרכיבי השאלה.
3. כתיבת הרעיונות הרלוונטיים במילים שלכם באמצעות מיליות קישור מתאימות.
4. משוב על הכתיבה
א. מבנה ותוכן:

- האם התייחסתם לכל רכיבי המשימה (במקרה של סיכום בורר)?
- האם ניסחתם את הנושא המרכזי של המאמר באופן גלוי וברור בפתיחת הסיכום?
- האם משפט הפתיחה מכיל את פרטי תעודת הזהות של המאמר?
- האם גוף הסיכום כולל את כל פרטי המידע החשובים?
- האם שמרתם על ההיקף הנדרש במשימה?
- האם השתמשתם בקשרים לוגיים מתאימים?

ב. לשון:

- האם הסיכום כתוב בצורה מובנת?
- האם הקפדתם על פיסוק תקין ועל כתיב נכון?
- האם כתבתם במשלב לשוני בינוני – גבוה?

ג. דעה אישית:

- האם הקפדתם לא להביע את דעתכם האישית ולהישאר נאמנים למקור?
- האם הקפדתם לא להשתמש בגוף ראשון (אני / אנחנו) ולא בכינויי השייכות של גוף ראשון (שלי / שלנו)?

היצגים גרפיים (אמצעים חזותיים)

1. גרפים

באמצעות הגרפים אפשר להעביר לנמענים נתונים ועובדות, אך אין כל אפשרות להציג בפניהם את הגורמים ואת הסיבות לנתונים אלו או את ההשלכות שלהם. שלושה סוגי גרפים עיקריים:

- א. גרף עוגה
- ב. גרף עמודות
- ב. גרף קווי

א. גרף עוגה

גרף עוגה הוא תרשים הבנוי בתוך עיגול ומחולק לפרוסות בדומה לעוגה. גרף זה מציג מכמה אחוזים מורכבת כל פרוסה בעוגה, וכל הפרוסות יחד מהוות שלם אחד, כלומר 100%. כותרת הגרף היא הנושא שהגרף עוסק בו, ומקובל לצבוע כל פרוסת עוגה בצבע אחר.

שלבים בקריאת גרף עוגה

1. קראו את כותרת הגרף, שהרי היא מעידה על הנושא.
2. בדקו את מקרא הצבעים כדי לדעת מה מייצג כל צבע בגרף.
3. בדקו את ההבדלים שמציגות ה"פרוסות" השונות בגרף.

ב. גרף עמודות

גרף עמודות הוא גרף בתוך מערכת צירים: x מייצג משתנה אחד ו- y מייצג משתנה אחר. עמודות הגרף מייצגות ערך מספרי שמעיד על ההבדלים בין הקבוצות, האירועים או הפרטים האחרים שנבדקו. קיים גרף עמודות עם שתי עמודות או יותר. במקרה כזה כל שתי עמודות או יותר צמודות זו לזו ואפשר להשוות ביניהן.

ג. גרף קווי

גרף עמודות הוא גרף בתוך מערכת צירים: x מייצג משתנה אחד ו- y מייצג משתנה אחר. באמצעות הגרף אפשר לראות ירידה, עלייה, מגמות או שינויים אחרים של המשתנה.

שלבים בקריאת גרף עמודות וגרף קווי

1. קראו את כותרת הגרף, שהרי היא מעידה על הנושא.
2. בדקו את נושא המשתנים: x ו- y .
3. בדקו את מקרא הצבעים כדי לדעת מה מייצג כל צבע בגרף.
4. בדקו את ההבדלים שמציגים העמודות או הקווים השונים שבגרף.

2. טבלה

הטבלה היא טקסט מילולי המרכז מידע או נתונים באופן תמציתי. טכניקה זו מקובלת מאוד בספרי לימוד, בספרי יען, בעיתונים ובשאר מאגרי מידע מכל הסוגים.

לטבלה מבנה חזותי וצורת עריכה קבועים:

- כותרת הטבלה מציינת את נושא הטבלה.
 - עמודות ושורות מארגנות מידע ונתונים אודות הנושא שהוצג בכותרת.
- היתרון הבולט של השימוש בטבלה הוא היכולת להשוות בו זמנית בין מספר נושאים על פי מספר תבחינים. יחד עם זאת יש לזכור כי הנתונים מוצגים בטבלה בצמצום רב ללא דוגמות, הסברים ופירוט.

מבנה הטבלה:

כותרת הטבלה

מאפיין

שורה ←

		נושא השוואה
		תבחינים/קריטריונים

המללת היציגים גרפיים (טקסטים חזותיים)

עליכם לכתוב בפסקה רצופה (לא בנקודות) את המידע המופיע בהיצג הגרפי: טבלה, גרף.

מבנה המללת היציג גרפי:

- משפט פתיחה יכלול את פרטי תעודת זהות של ההיצג הגרפי + פועל המביע את הרעיון המרכזי של ההיצג הגרפי + הרעיון המרכזי של ההיצג הגרפי.
- גוף הפסקה יכלול עובדות מתוך ההיצג הגרפי.
- משפט סיום יכלול הצגת מסקנה או מסקנות שעולות מתוך נתוני ההיצג הגרפי.

שימו לב:

- הקפידו להשתמש בקשרים לוגיים מתאימים.
- היצג גרפי שמטרתו השוואה – השתמשו בקשרים לוגיים להשוואה ולעימות בין שני הדברים המשווים: לעומת זאת, ואילו, בדומה ל..., כמו ש..., כפי ש..., ובקשרים לוגיים של ריבוי והוספה בין הקריטריונים: ו, נוסף על כך, כמו כן.
- הקפידו על משלב לשוני בינוני (לא סלנג) ועל פיסוק נכון.